

دام فضای مجازی پیش پای کودکان

این روزها هفته کودک در حالی گرمای داشته شده و مناسبت‌ها و برنامه‌های مختلفی در مورد کودکان اجرا می‌شود که فضای مجازی ذهن کودکان را تحت تاثیر خود قرار داده و احاطه کرده است.

این روزها هفته کودک در حالی گرمای داشته شده و مناسبت‌ها و برنامه‌های مختلفی در مورد کودکان اجرا می‌شود که فضای مجازی ذهن کودکان را تحت تاثیر خود قرار داده و احاطه کرده است.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، این روزها فضای مجازی آن چنان سیطره خود را بر روی کودکان و نوجوانان گسترده است که هر روز اخبار ناخوشایندی در حوزه بازی‌های رایانه‌ای و انواع شبکه‌های اجتماعی در حوزه کودکان و نوجوانان به گوش می‌رسد.

اگر تا چند سال پیش سرگرمی کودکان بازی‌های محلی و جست و خیز کردن بود الان با تغییر سبک زندگی و آپارتمان‌نشینی دیگر از آن بازی‌های پرشور و حال و پر سر و صدا خبری نیست.

امروزه زندگی آپارتمان‌نشینی آن چنان بر سبک زندگی افراد سایه افکنده است که کودکان در فضای چندمتری خانه‌ها محصور شده و نمی‌توانند هیچ تحرکی داشته باشند، بنابراین آن همه شور و حال و بازی‌های کودکی و خندیدن‌های جمعی نیز به فضای مجازی کوچ کرده است و در واقع همه چیز مجازی شده است.

اگر پیش از این کودکان با گوشی پدر و مادرشان به صورت محدود و فقط از طریق گیم سرگرم می‌شدند ولی متأسفانه امروز با کودکانی مواجه هستیم که خودشان گوشی هوشمند دارند و نه تنها از گیم استفاده می‌کنند بلکه با گوشی خودشان در سایت‌ها و فضای مجازی جولان داده و با دوستان و همکلاسان خود به گپ و گفت مشغولند.

به اعتقاد بسیاری از کارشناسان آسیب‌های اجتماعی یکی از امور بسیار خطرناک در حوزه آسیب‌های اجتماعی، حضور لجام‌گسیخته کودکان در فضای مجازی است که والدین با خرید گوشی‌های هوشمند برای فرزندان کم سن و سال خود زمینه حضور آگاهانه و ناآگاهانه را برای آنها فراهم می‌کنند و این‌گونه است که کودکان در سنین پایین قربانی برخی سودجویان و کلاهبرداران در فضای مجازی قرار می‌گیرند.

به واسطه افزایش تنش‌ها و رفتارهای مخاطره‌آمیز در جامعه، کودکان نیز در مقابل این خشونت‌ها که عمدتاً ناشی از حضور در فضای مجازی و تماشای فیلم‌های خشن و ترسناک، آسیب‌پذیر هستند.

فاطمه رضایی، کارشناس مشاور خانواده در این خصوص به خبرنگار فارس گفت: دسترسی به اطلاعات مخرب و زود هنگام، افزایش شبکه‌های اجتماعی، برنامه‌های ماهواره‌ای، حاشیه‌نشینی، فاصله طبقاتی، شرایط و وضعیت نامناسب اقتصادی از جمله عواملی هستند که به بروز رفتارهای ناهنجار در بین کودکان منجر می‌شود.

وقتی کودکان و نوجوانان بدون هیچ آگاهی و اطلاعی به طور لجام‌گسیخته به انبوهی از اطلاعات دسترسی پیدا می‌کنند که اصلاً با شرایط سنی آنها مناسب نیست و از سوی دیگر خانواده‌ها نیز بر محیط‌هایی که کودکانشان به سیر و سیاحت مشغول است توجهی نمی‌کنند، نتیجه آن می‌شود که در جامعه کودکان به حال خود رها شده و نسبت به اعمال و رفتار کودکان بی‌توجهی صورت می‌گیرد.

وی ادامه داد: در حالی که فضای دسترسی کودکان به محتوای انواع صفحات در شبکه‌های مجازی هر روز بیشتر از دیروز در حال گسترش است، به نظر می‌رسد تنها با آموزش دادن به خانواده‌ها می‌توان شاهد رفتار مناسب کودکان و نوجوانان بود.

یکی از مهم‌ترین دلایل هشدار جدی کارشناسان به سن ورود کودکان به فضای مجازی این است که کودکان آسیب‌پذیرتر از سایر گروه‌های سنی هستند، آنها هنوز آمادگی کافی ندارند تا سره را از ناسره تشخیص دهند و مواظب رفتارهای خوب و بد از همدیگر باشند.

رضایی با اشاره به اینکه کودکان تعریفی از حریم خصوصی ندارند، افزود: کودکان تعریفی از حریم خصوصی ندارند و تعریفی که از سوی والدین در مورد حریم خصوصی به آنها داده می‌شود، متفاوت‌تر از تعریف حریم خصوصی در فضای مجازی است و این موضوع باعث به وجود آمدن تضاد در این گفتارها شده و کودک مورد تهاجمات بیرونی قرار می‌گیرد.

وی ادامه داد: از آنجا که درک کودکان از حریم خصوصی واضح و کامل نیست، در نتیجه آنها به دلیل بی‌اطلاعی در این زمینه به راحتی با افراد غریبه ارتباط برقرار کرده و به آنها اعتماد می‌کنند و عدم نظارت والدین بر فعالیت‌های کودکان در فضای مجازی باعث می‌شود کودکان در دام مجرمان حرفه‌ای گرفتار شده و چه بسا این مجرمان به دلیل ناآگاهی و عدم اطلاع کافی در کمین این کودکان بوده و برای اهداف شوم جنسی خود این کودکان کم‌اطلاع و کنجکاو را پس از تخلیه اطلاعاتی در فضای جامعه پیدا کرده و مورد آزار و اذیت جنسی قرار دهند.

کارشناسان حوزه آسیب‌های اجتماعی کودکان هشدار می‌دهند کودکانی که در فضای مجازی با مفهوم حریم خصوصی ناآشنا هستند و از مسائل پیرامون آن آگاهی ندارند در اثر اعتماد و ارتباطات بی‌اساس اطلاعات شخصی و خانوادگی خود را به راحتی در اختیار افراد غریبه قرار می‌دهند، افراد غریبه‌ای که هویت نامعلوم دارند و چه بسا در اثر این ارتباط نامعلوم اسرار خانوادگی، اسرار اقتصادی و هویتی خانواده را نیز در اختیار دیگران می‌گذارند.

همه این مسائل دست به دست هم می‌دهند تا کارشناسان، خانواده را مورد هدف قرار داده و بیشتر هشدار دهند که والدین مراقب فعالیت کودکان در فضای مجازی باشند.

کارشناس خانواده معتقد است: خرید زود هنگام گوشی‌های هوشمند برای کودکان و نوجوانان از سوی والدین باید کنترل شود، گاهی اوقات کودکان برای شناخت هویت خود بسیار کنجکاو می‌شوند بنابراین ممکن است در فضای مجازی با کسانی ارتباط برقرار کنند یا به دنبال عکس‌ها یا تصاویری باشند که وجه تفاوت و تمایز هویت جنسی او و جنس مخالف را نشان دهد و ممکن است در اثر این کنجکاوی خیلی پیش‌تر از سن خود با تصاویر و صحنه‌هایی مواجه شود که والدین انتظارش را ندارند.

وی تصریح کرد: والدین قبل از اینکه گوشی هوشمند برای فرزندان خود تهیه کنند، باید خودشان از آسیب‌های مربوط به آن آگاهی یافته و در مورد این آسیب‌ها با فرزندانشان صحبت کرده و آنها را نیز آگاه کنند. چرا که مواجهه کودکان با سایت‌های نامناسب که مروج فساد و فحشا و تصاویر مستهجن هستند، باعث می‌شود ذهن کودکان درگیر این موضوعات بوده و ذهن آنها دچار کشمکش درونی و تضاد با خانواده باشد.

رضایی اظهار داشت: خانواده‌ها با افزایش تکنولوژی‌های ارتباطی بیش از گذشته باید مراقب فعالیت کودکان و نوجوانان خود در فضای مجازی باشند.

کم‌کم در اثر بروز این رفتارها، کودکان دچار پرخاشگری، گوشه‌گیری، انزواطلبی، بلوغ زودرس، اضطراب، اختلال در خواب، بی‌اعتمادی و... می‌شود و حتی در اثر نشستن‌های طولانی مدت موجب آسیب دیدن به ستون فقرات، آسیب‌های چشمی و تبلی ذهن می‌شود.

مطمئناً آموزش دادن به خانواده‌ها یکی از روش‌هایی است که می‌تواند در جلوگیری و بروز رفتارهای نامناسب اجتماعی در کودکان مفید و مؤثر باشد. برای آموزش و افزایش آگاهی کودکان درباره فضای مجازی می‌توانید مجموعه‌ای از قوانین پیرامون استفاده از اینترنت، ایمیل و پیام‌های مختلف را تنظیم کنید.

کودکان باید مسوولیت‌پذیری در قبال اقدام‌هایی که انجام می‌دهند را فرا گرفته و حس قضاوت و داوری را در خود بهبود ببخشند.

کارشناس مشاور خانواده تصریح کرد: باید کودکان را نسبت به این مسئله آگاه کنید که مخاطبان آنلاین آنها در فضای مجازی لزوماً همان افرادی نیستند که بیان می‌کنند. به عنوان مثال فردی که بیکار است، می‌تواند خود را مهندسی با درآمد بالا توصیف کند.

وی با اشاره به راهکارهای موجود در این زمینه به خانواده‌ها پیشنهاد کرد: ارتباط نزدیکی با کودکان برقرار کرده و با افزایش حس اطمینان در وی، این امکان را فراهم کنید تا درباره نگرانی‌های خود پیرامون مکالمات، پیام‌ها و یا رفتارهایی که در فضای مجازی داشته است، صحبت کند. کودکان را تشویق کنید تا تجربه حضور خود در اینترنت را با شما به اشتراک گذاشته و آن را به یک تجربه خانوادگی مبدل کنند.

سیده محبوبه موسوی، جامعه شناس فرهنگی نیز به خبرنگار فارس گفت: خانواده باید به کودکان خود بیاموزند که فضای مجازی دارای هویت مجازی و نامشخص است و معایب حضور در فضای مجازی که افراد همدیگر را نمی‌شناسند، بیشتر از مزایای آن است و روح و روان کودکان را به هم می‌ریزد و کودکان با صحنه‌ها و تصاویری مواجه می‌شوند که مناسب سن آنان نیست.

وی تصریح می‌کند: بخش عمده توجهات و هشدارها باید به خانواده‌ها و والدین معطوف باشد چرا که در حال حاضر والدین تنها سرگرمی کودکان را بازی کردن با گوشی‌های هوشمند می‌دانند اما اینکه چه خطراتی در این گوشی‌های هوشمند در انتظار کودکان است از آن بی‌خبرند، بنابراین باید در ابتدا والدین را با خطرات گوشی‌های هوشمند آشنا کرد.

موسوی یادآور شد: شاغل بودن اکثر مادران، تغییر سبک زندگی آپارتمان‌نشینی، تک فرزندی خانواده‌ها، کاهش رفت و آمدهای خانوادگی و فامیلی، گسترش شهرنشینی و ... از عواملی هستند که موجب می‌شود فضای مجازی بر زندگی خانواده‌ها سایه افکند.

جامعه‌شناس فرهنگی تصریح کرد: پیش از این خانواده‌ها دارای فرزندان بیشتری بودند و فرزندان با همدیگر بازی کرده و بزرگ می‌شدند و اوقات فراغت کودکان در بازی و کمک کردن به همدیگر سپری می‌شد و در کنار آن ارتباطات و رفت و آمدهای خانوادگی موجب می‌شد والدین فرصت بیشتری را صرف ارتباط و گفت‌وگو با همدیگر می‌کردند، در حالی که امروز خانواده‌ها منزوی شده و این‌گونه رفتارها باعث ایجاد تنش در بدنه خانواده و جامعه می‌شود.

وی در پایان اظهار داشت: از کودکان بخواهید تا هرگونه زورگویی‌های سایبری را به سرعت و از طریق گفت‌وگو یا تلفنی به شما اطلاع دهند.

این روزها که به بهانه روز جهانی کودک توجه به کودکان در صدر اخبار رسانه‌ها و خانواده‌ها قرار گرفته است، بهتر است به امنیت روانی و روح و جسم کودکان توجه بیشتری داشته و اجازه ندهیم فیلم‌ها و صحنه‌هایی که نیازی به دیدن آنها نیست روح و روان کودکانمان را بیازارد.

نگارنده: معصومه درخشان